RAPPORT DWAR INVESTIGAZZJONI

Każ Nru:	K/057
Allegazzjoni:	Għemil ta’ kummenti li setgħu jippreġudikaw każ kriminali quddiem il-Qorti
Ilmentatriċi:	L-Għaqda Studenti tal-Liġi
Data tal-Ilment:	22 ta’ Frar 2023
Data ta’ Dan ir-Rapport:	4 ta’ Marzu 2024

L-Ilment

1. Fit-22 ta’ Frar 2023, is-Sur Andrew Sciberras u s-Sur Andrew Drago kitbu lil dan l-Uffiċċju f’isem l-Għaqda Studenti tal-Liġi (GħSL). Huma rriferew għal diskorsi pubbliċi li l-Prim Ministru għamel fit-22 u t-23 ta’ Jannar 2023 dwar il-qtil tas-Sinjura Pelin Kaya, u qalu fost affarijiet oħra li:

> [...] *mhuwiex aċċettabbli illi kummenti dwar każijiet sub judice jiġu preġudikati b’dawn ir-rapporti fil-midja. Dawn il-kummenti jistgħu jippreġudikaw il-preżunzjoni tal-innoċenza, kif wieħed jista’ jara meta jeżamina l-kawża ta’ Il-Pulizija vs Dr Noel Arrigo et, fejn il-Qorti qalet illi wara li l-Prim Ministru ta’ dak iż-żmien għamel konferenza stampa rigward il-każ fuq ċitat, il-Qorti kkonkludiet illi ġie leż id-dritt fundamentali tal-preżunzjoni tal-innoċenza. Illi l-istess ħaġa qiegħda ssir hawnhekk.*

2. L-ilment sħiħ huwa anness ma’ dan ir-rapport bħala d-**Dokument A**.

3. Fl-ittra tagħha, l-GħSL ilmentat ukoll dwar każ ieħor (konverżazzjoni bejn il-Prim Ministru u membru tal-ġudikatura dwar il-pieni mogħtija mill-qrati f’każi kriminali). Din il-materja qegħda tiġi trattata separatament minn dan l-Uffiċċju permezz ta’ rapport ieħor.

Il-Kuntest

4. Fit-22 ta' Jannar 2023, il-Prim Ministru kien qiegħed jitkellem waqt attività politika u rrifera għall-omiċidju tas-Sinjura Pelin Kaya, li kien seħħ ftit ġranet qabel. Il-Prim Ministru qal:

> *Meta tara każ, bħal dak ta' nhar l-Erbgħa, ngħid mhux biss ixxokkjana, ixxokkja lil kull wieħed u waħda minna, imma iqajjem fik rabja, rabja għaliex dawn huma attitudnijiet, azzjonijiet li ma jirrispettawx dak li jemmen fih pajjiżna, rajna episodju li xxokkjana. U għalhekk li nistenna lill-qrati tagħna, bla ma nikkumenta għax ma nistax għax kieku nikkumenta, fuq il-każ partikolari, nistenna li l-qrati tagħna jkunu sodi, nistenna li jkunu sodi, f'kull fażi tal-proċess, kemm fl-ipproċessar tal-ħelsien mill-arrest, kemm fl-ipproċessar tas-smiegħ tal-provi, kemm fl-għoti tal-eventwali sentenza, dak huwa li qed jistennew in-nies tagħna.*

5. Dawn il-kummenti ġew rapportati fil-midja[1] u jistgħu jinstemgħu ukoll bħala parti minn filmat li għadu aċċessibbli.[2]

6. L-għada, 23 ta' Jannar 2023, il-Prim Ministru reġa' tkellem dwar dan il-każ. Huwa qal:

> *Nistenna illi l-qrati tagħna jagħtu messaġġ ċar partikolarment kemm fl-ipproċessar tal-ħelsien mill-arrest f'dal-każ u f'kull każ ieħor, kif ukoll fl-eventwali sentenzi, illi min mhux kapaċi jgħix ġewwa soċjetà b'mod diċenti u min mhux kapaċi jirrispetta l-valuri bażiċi tal-poplu Malti u min irid bl-attitudni egoista tiegħu jfixkel is-sens ta' sigurtà ġewwa pajjiżna, hemmhekk il-Qrati jridu jibagħtu messaġġ li huwa messaġġ ċar ħafna.*[3]

---

[1] Ara r-rapport aċċessibbli minn https://timesofmalta.com/article/courts-send-strong-message-wake-gzira-incident-robert-abela.1008834.

[2] Ara https://www.facebook.com/partitlaburista/videos/1276854212894317/. Il-kummenti kkwotati fuq jibdew wara siegħa, minuta u 21 sekonda f'dan il-filmat.

[3] Ara r-rapport aċċessibbli minn https://timesofmalta.com/article/prime-minister-not-comfortable-let-daughter-walk-streets.1009014. Il-kummenti in kwistjoni tal-Prim Ministru jibdew wara 3 minuti u erba' sekondi fil-filmat li hu inkluż f'dan ir-rapport.

Proċedura tal-Investigazzjoni

7. Dan l-Uffiċċju kiteb lill-Onor. Prim Ministru fl-20 ta' Ġunju 2023 sabiex jitolbu l-veduti tiegħu dwar l-ilment hawn taħt konsiderazzjoni, b'riferenza għall-artikoli 5.8 u 5.9 tal-Kodiċi ta' Etika għall-Ministri u Segretarji Parlamentari, li huwa inkorporat fit-tieni skeda tal-Kap. 570. Dawn id-dispożizzjonijiet jgħidu hekk:

> *5.8 Ġustizzja u rispett – fl-imġiba tagħhom u deċiżjonijiet li jieħdu, il-Ministri għandhom juru rispett lejn l-istituzzjonijiet u għandhom jirrispettaw il-liġijiet tal-pajjiż. Għandhom juru sens ta' bilanċ u qies billi jkunu sensittivi inġenerali lejn is-setturi kollha tas-soċjetà, kif ukoll b'mod partikolari lejn id-drittijiet u l-aspirazzjonijiet tal-persuni kkonċernati, sabiex b'hekk jimxu b'sens ta' ġustizzja.*
>
> *5.9 Tmexxija – il-Ministri għandhom iħaddnu u jkunu ispirati minn dawn il-valuri biex b'hekk imexxu bl-eżempju.*

8. L-Onor. Prim Ministru wieġeb permezz ta' żewġ ittri datata 19 ta' Lulju 2023 (annessi bħala d-**Dokumenti B u Ċ**). Huwa qal fost affarijiet oħra li:

> *1. Huwa inkonċepibbli, kif hawn min qed jippretendi, kif jien fl-irwol oneruż tiegħi ta' Prim Ministru, ma nikkummentax pubblikament, tlett ijiem biss wara li seħħ reat tant xokkanti ta' omiċidju u reati oħrajn, fuq tfajla barranija residenti f'pajjiżna. Kif stajt ma nikkummentax u ma nesprimix ċensura qawwija, nuri dieqa u rabja li kienet bir-raġun kollu riflessa fis-settur kollha tas-soċjetà tagħna? Kont mhux biss nonqos mid-doveri tiegħi imma nuri insensittività kbira li kieku injorajt, daqs li kieku qatt ma seħħ, dan l-inċident atroċi li ma jirrifletti xejn il-valuri li jħaddan b'għożża l-poplu tagħna u s-sens ta' sigurtà li kull min jgħix f'pajjiżna għandu dritt għalih.*
>
> *2. Illi jirriżulta, minn dak stess kif irrappurtat, illi jien ma kkummentajtx fuq l-imsemmi każ sub judice, anzi espressament għedt "bla ma nikkummenta, għax ma nistax għax kieku nikkummenta, fuq il-każ partikolari". Għalhekk huwa għal kollox skorrett l-ilment bażat fuq li b'diskorsi jien ikkummentajt fuq il-każ sub judice u b'hekk intralċjajt fuq il-jedd għal preżunzjoni tal-innoċenza tal-akkużat. Ninnota li lanqas min, jekk xejn kellu interess, ma qanqal dan l-ilment, għax fil-fatt ma teżisti l-ebda leżjoni.*

Huwa inkwetanti kif id-diskors li għedt qed jitgħawweġ u jingħata din it-tifsira xejn ġenwina minn min messu jaf ferm aħjar. Ġie ċitat il-każ "Il-Puliżija vs Dr Noel Arrigo et" fejn il-Qorti Kostituzzjonali kienet iċċensurat u sabet lill-Prim Ministru ta' dak iż-żmien, responsabbli li kiser id-dritt fundamentali tal-preżunzjoni tal-innoċenza tal-ġudikanti (li kienu akkużati) meta f'konferenza stampa kien iġġudika, u b'hekk ippreġudika, lil dawk il-ġudikanti meta stqarr espressament li kien irriżultalu li dawn kienu rċevew flus biex inaqqsu l-piena lil akkużat fi stadju ta' appell li kien pendenti quddiemhom. Dan ċertament m'għandu x'jaqsam xejn ma' dak li għedt jien. Huwa għalhekk ferm gratwitu li tilmenta "Illi l-istess ħaġa qiegħda ssir hawnhekk".

9. Il-Prim Ministru rrifera għal editorjal ippubblikat mill-ġurnal *Times of Malta* fl-14 ta' Mejju 2023, li qajjem argument simili,[4] u qal:

Il-Qrati tagħna għandhom ikunu sensittivi biżżejjed u jibagħtu messaġġi fis-sentenzi tagħhom li ma tistax teħlisha ħafif meta tqiegħed il-ħajja tan-nies fil-periklu jew li tpoġġi s-sens tas-sigurtà ta' pajjiżna fid-dubju. Dan jien fid-dmir li nissalvagwardjah.

Konsiderazzjonijiet

10. Fl-ilment saret referenza għall-każ deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fid-29 ta' Ottubru 2003 fl-ismijiet **Pulizija vs Dr. Noel Arrigo et**, fejn instab ksur tad-drittijiet tal-bniedem mill-Prim Ministru ta' dakinhar. Tajjeb però jingħad li dak il-każ jirrigwardja dak li l-Qorti stess qalet illi:

F'dawn l-is[t]qarrijiet, li għamel l-Onorevoli Prim Ministru, huwa rrefera għal sentenza partikolari mogħtija minn Qorti, komposta fost oħrajn miż-żewġ imputati, u ddikjara, fost affarijiet oħra, li xi jiem qabel ma ngħatat din is-sentenza sar magħruf li kienu qegħdin isiru kuntatti bejn l-akkużat f'dawk il-proċeduri u ż-żewġ imputati bil-għan li l-kundanna ta' ħabs li kien issubixxa l-istess akkużat titnaqqas b'erba' snin cioè titnaqqas minn sittax għal tnax-il sena. Sar magħruf ukoll li ż-żewġ imħallfin kienu ġew imwiegħda somma ta' eluf ta' liri kull wieħed. Il-Prim Ministru qal ukoll li

4 Ara https://timesofmalta.com/articles/view/editorial-putting-brakes-road-anarchy.1031435.

wara li ngħatat l-imsemmija sentenza rriżulta li tħallsu xi flus liż-żewġ imputati cioè liż-żewġ Imħallfin.

11. Wieħed għalhekk japprezza li hemm differenza kbira bejn il-każ imsemmi u dak odjern. Tant huwa hekk li fl-istess sentenza, il-Qorti għalkemm iddikjarat li kien hemm ksur tad-drittijiet tal-bniedem fir-rigward tal-imputati, ma tat ebda rimedju għaliex kienet konvinta li *"is-salvagwardji kontemplati u kontenuti fil-Kodiċi Kriminali jiġu skrupolożament osservati u applikati"* kif del resto huwa konvint dan il-Kummissarju.

12. Huwa minnu li d-diskors in kwistjoni jittrasmetti messaġġ li l-Qrati għandhom jagħtu sentenzi ħorox f'każi bħal dak indikat, izda s-separazzjoni tal-poteri ma jfissirx li politikant ma jistax jikkummenta b'mod ġenerali dwar il-ġustizzja u fuq kollox jirrifletti l-opinjoni pubblika fuq inċidenti xokkanti bħal dawn, anke għaliex fil-każ in kwistjoni jidher li l-akkużat ġie mogħti l-libertà proviżorja f'każi oħra li kellu. Hawn però ta' min jgħid li huwa dritt kważi imprexxindibbli tal-akkużat li jingħata l-ħelsien mill-arrest sakemm jgħaddi ġuri minħabba wkoll deċiżjonijiet tal-Qorti ta' Strasburgu.

13. Għalhekk filwaqt li wieħed japprezza l-interess li ħadet l-għaqda ilmentatriċi fil-każ, il-Kummissarju ma jħossx li nqabeż il-limitu ta' fejn deputat parlamentari, u senjatament membru tal-Eżekuttiv, għandu jasal meta jikkummenta fuq każi quddiem il-Qrati.

Konklużjoni

14. Għaldaqstant l-ilment ma jirriżultax fondat u niddikjara l-każ magħluq.

15. Kopji ta' dan ir-rapport se jintbagħtu lill-għaqda ilmentatriċi u lill-Kumitat tal-Parlament għall-Istandards fil-Ħajja Pubblika għall-informazzjoni tiegħu, u se titqiegħed ukoll kopja fuq il-website tal-Uffiċċju.

Prim Imħallef Emeritu Joseph Azzopardi
Kummissarju għall-Istandards fil-Ħajja Pubblika

Dokumenti Annessi

Dokument A	Ittra datata 22 ta' Frar 2023 mingħand is-Sur Andrew Sciberras u s-Sur Andrew Drago f'isem l-Għaqda Studenti tal-Liġi.
Dokument B	Ittra datata 19 ta' Lulju 2023 mingħand il-Prim Ministru Robert Abela.
Dokument Ċ	Ittra oħra datata 19 ta' Lulju 2023 mingħand il-Prim Ministru Robert Abela.

GĦSL
Għaqda Studenti tal-Liġi

L-Għaqda Studenti tal-Liġi
Room 219, Fakultà tal-Liġi,
Università ta' Malta, Msida

L-Erbgħa, 22 ta' Frar, 2023.

Il-Kummissarju għall-Istandards fil-Ħajja Pubblika,
11, Triq San Pawl,
Il-Belt Valletta, VLT 1210

Għażiż Kummissarju,

Qegħdin niktbulek din l-ittra in vista ta' Artikolu 13(1)(b) tal-Att dwar Standards fil-Ħajja Pubblika, Kapitolu 570 tal-Liġijiet ta' Malta. Regola 5.8 tal-Kodiċi ta' Etika għall-Ministri u s-Segretarji Parlamentari tipprovdi illi "fl-imġiba tagħhom u deċiżjonijiet li jieħdu, il-Ministri għandhom juru rispett lejn l-istituzzjonijiet u għandhom jirrispettaw il-liġijiet tal-pajjiż. Għandhom juru sens ta' bilanċ u qies billi jkunu sensittivi inġenerali lejn is-setturi kollha tas-soċjetà, kif ukoll b'mod partikolari lejn id-drittijiet u l-aspirazzjonijiet tal-persuni kkonċernati, sabiex b'hekk jimxu b'sens ta' ġustizzja."

Illi l-Onorevoli Prim Ministru Robert Abela, f'diversi okkażjonijiet li se jiġu elenkati aktar 'l isfel, għamel kummenti fuq ċertu kawża li għadha *sub judice*, liema kummenti jistgħu jinfluenzaw dawk li eventwalment se jieħdu deċiżjoni. Tajjeb li jingħad illi f'proċedura ta' ġuri, l-imħallfin tal-fatt huma nies komuni, u li jistgħu jkunu vulnerabbli għal dawn il-kummenti. Tajjeb ukoll li wieħed jiftakar illi anke jekk dan mhux il-każ, xorta waħda jiddaħlu dubbji fl-imħuħ tal-poplu. Kif dejjem jiġi ripetut, l-ġustizzja għandha mhux biss ssir, imma tidher li qed issir.

Fl-ewwel istanza ġie rrapurtat fil-ġurnal Times of Malta fit-22 ta' Jannar 2023, fejn il-Prim Ministru qal:

> *"Meta tara każ bħal dak ta' nhar l-Erbgħa* (b'referenza għall-omiċidju tas-Sinjura Kaya Pelin) *iqajjem fik rabja, rabja għaliex dawn huma attitudnijiet, azzjonijiet li ma jirrispettawx dak li jemmen fih pajjiżna, rajna episodju li xxokjana, u għalhekk nistenna illi l-qrati tagħna, bla ma nikkumenta, għax ma nistax għax kieku nikkumenta, fuq il-każ partikolari, nistenna li l-qrati tagħna jkunu sodi, nistenna li jkunu sodi, sodi f'kull fażi tal-proċess, kemm fl-ipproċessar tal-ħelsien mill-arrest, kemm fl-ipproccessar tal-ġbir tal-provi, kemm fl-għoti tal-eventwali sentenza, dak huwa li qed jistennew in-nies tagħna."* (sottolinear tagħna). Tajjeb li wieħed jirrimarka illi l-Prim Ministru, minkejja li pjenament jaf li ma jistax jikkumenta, kif qal aktar 'il fuq xorta waħda pproċeda billi jikkumenta fuq il-każ *sub judice."*

Fit-tieni istanza ġie rrapurtat fl-istess ġurnal Times of Malta fit-23 ta' Jannar 2023 fejn l-Prim Ministru qal:

> *"Nistenna illi l-qrati tagħna jagħtu messaġġ ċar partikolarment bil-proċess tal-ħelsien mill-arrest, f'dal każ u f'kull każ ieħor, kif ukoll fl-eventwali sentenzi, illi min mhux kapaċi jgħix ġewwa soċjetà b'mod diċenti u min mhux kapaċi jirrispetta l-valuri bażiċi tal-poplu Malti u min irid jfixkel is-sens ta' sigurtà f'pajjiżna, hemmhekk il-Qrati jridu jibgħatu messaġġ u li huwa messaġġ ċar ħafna."* Din il-kwotazzjoni kienet dwar l-istess każ tas-Sinjura Kaya Pelin"

Illi jista' jkun hemm bżonn diskussjoni rigward is-*sentencing policies*, u l-leġislatur huwa fil-pożizzjoni li jagħmel dan billi jgħaddi liġijiet, iżda mhuwiex aċċettabli illi kummenti dwar każijiet *sub judice* jiġu preġudikati b'dawn ir-rapporti fil-midja. Dawn il-kummenti jistgħu jippreġudikaw il-preżunzjoni tal-innoċenza, kif wieħed jara meta jeżamina l-kawża ta' **Il-Pulizija vs Dr Noel Arrigo et**[1], fejn il-Qorti qalet illi wara li l-

[1] 22/2002/1 *Il-Pulizija vs Dr Noel Arrigo u Dr Patrick Vella*, Qorti Kostutizzjonali 29 Ottubru 2003.

Prim Ministru ta' dak iż-żmien għamel konferenza stampa rigward il-każ fuq ċitat, il-Qorti kkonkludiet illi ġie leż id-dritt fundamentali tal-preżunzjoni tal-innoċenza. Illi l-istess ħaġa qiegħda ssir hawnhekk.

Qiegħed jiġi osservat minna illi dawn il-kummenti mhux biss jippreġudikaw il-każ pendenti, iżda huma intrużjoni fuq il-prinċipju tas-*separation of powers*, fejn il-Prim Ministru bħala avukat, jaf ben tajjeb dwar il-prinċipji fundamentali fuq elenkati, ipproċeda billi jassumi fuqu nnifsu poter li huwa vestit biss fil-Qrati tagħna. Dan mhuwiex kompatibbli mad-dekor, id-dinjita, u l-unur tal-professjoni tal-avukatura, speċjalment meta l-istess avukat jokkupa l-kariga tal-ogħla membru tal-eżekuttiv.

Ġie wkoll irrapurtat fid-29 ta' Jannar 2023 illi l-Prim Ministru tkellem ma' Maġistrat mhux mgħaruf, dwar il-pieni kriminali, u l-allegat tendenza li l-istess pieni jiġu mnaqqsa fl-istadju tal-appell, u l-bżonn li s-sentenzi jkunu aktar ħorox. Biex nikwotaw eżatti dak li qal, il-Prim Ministru qal is-segwenti:

> *"dil-ġimgħa kelli okkażjoni nitkellem ma' Maġistrat, li qaltli vera, il-qafas ta' liġijiet preżenti jippermettielna illi nistgħu nagħtu pieni baxxi jew pieni għoljin għar-reat partikolari, imma r-realtà turina illi meta nagħtu piena għolja allavolja l-liġi tippermettielna li nagħtu piena għolja, imbagħad jappellawlek, jmorrulek quddiem il-Qorti tal-Appell, u ċ-ċansijiet huma li l-Qorti tal-Appell tnaqqaslek il-piena għaliex hemm policies, jew hemm sentenzi passati illi jimmilitaw illi l-piena ma jkunx daqshekk għolja"*

Illi bħala avukat, l-Prim Ministru jaf ben tajjeb il-Kodiċi ta' Etika għall-Ġudikanti, li tipprovdi f'Regola 26 illi *"l-Ġudikanti ma għandhomx jikkomunikaw privatament ma' membri ta' l-eżekuttiv dwar kwalunkwe suġġett li għandu x'jaqsam mad-doveri u l-funzjonijiet tagħhom jekk mhux bl-intervent jew wara konsultazzjoni espressa mal-Maġistrat l-aktar anzjan u/jew mal-Prim Imħallef."*

Aħna m'aħniex infurmati li l-Maġistrat in kwistjoni ġab dal-permess, u għalhekk bid-diskors li l-Prim Ministru kellu mal-Maġistrat in kwistjoni, injora il-provedimenti tal-Kodiċi ta' Etika għall-Ġudikanti, li wkoll hija leżjoni tar-regola 5.8 tal- Kodiċi ta' Etika

Room 219, Faculty of Laws, University of Malta, Msida
Telephone: 2340 2154 E-mail: info@ghsl.org Website: ghsl.org

għall-Ministri u s-Segretarji Parlamentari għaliex naqas milli jirrispetta l-integrita tal-ġudikatura.

Għal dawn ir-raġunijiet, l-Għaqda Studenti tal-Liġi tixtieq illi proċeduri jinbdew fil-konfront tal-ilmenti fuq imsemmija.

Nistennew risposta bil-ħerqa.

Andrew Sciberras
President

Andrew Drago
Uffiċjal tal-Politka

Room 219, Faculty of Laws, University of Malta, Msida
Telephone: 2340 2154 E-mail: info@ghsl.org Website: ghsl.org

DOKUMENT B

PRIM MINISTRU
BERĠA TA' KASTILJA, VALLETTA, MALTA

19 ta' Lulju 2023

Prim Imħallef Emeritus Joseph Azzopardi
Kummissarju għall-Istandards fil-Ħajja Pubblika
11, Triq San Pawl,
Il-Belt Valletta,
VLT 1210

Sur Kummissarju,

Ilmenti 139 u 144 – Diskussjoni dwar
***sentencing policies* ma' membru tal-ġudikatura**

Nirreferi għall-ittra tiegħek datata 20 ta' Ġunju 2023 dwar l-ilmenti fuq imsemmija.

L-ilmenti li tressqu huma infondati u mhux ġustifikati peress illi:

1. Huwa inkonċepibbli, kif hawn min qed jippretendi, kif jien fl-irwol oneruż tiegħi ta' Prim Ministru, ma nikkumentax pubblikament, tlett ijiem biss wara li seħħ reat tant xokkanti ta' omiċidju u reati oħrajn, fuq tfajla barranija residenti f'pajjiżna. Kif stajt ma nikkumentax u ma nesprimiex ċensura qawwija, nuri dieqa u rabja li kienet bir-raġun kollu riflessa fis-setturi kollha tas-socjeta' tagħna? Kont mhux biss nonqos fid-doveri tiegħi imma nuri insensittivita' kbira li kieku injorajt, daqs li kieku qatt ma seħħ, dan l-inċident atroċi li ma jirrifletti xejn il-valuri li jħaddan b'għożża l-poplu tagħna u s-sens ta' sigurta' li kull min jgħix f'pajjiżna għandu dritt għalih.

2. Illi jirriżulta, minn dak stess kif irrappurtat, illi jien ma kkumentajtx fuq l-imsemmi każ *sub judice*, anzi **espressament** għidt "*bla ma nikkumenta, għax ma nistax għax kieku nikkumenta, fuq il-każ partikolari*". Għalhekk huwa għal kollox skorret l-ilment bażat fuq li b'diskorsi jien ikkumentajt fuq il-każ *sub judice* u b'hekk intralċjajt fuq il-jedd għal preżunzjoni tal-innoċenza tal-akkużat. Ninnota li lanqas min, jekk xejn kellu interess, ma qanqal dan l-ilment, għax fil-fatt ma teżisti l-ebda leżjoni.

   Huwa inkwetanti kif id-diskors li għidt qed jitgħawweġ u jingħata din it-tifsira xejn ġenwina minn min messu jaf ferm aħjar. Ġie ċitat il-każ "*Il-Pulizija vs Dr Noel Arrigo et*" fejn il-Qorti Kostituzzjonali kienet iċċensurat u sabet lil Prim Ministru ta' dak iż-żmien, responsabbli li kien kiser id-dritt fundamentali tal-preżunzjoni ta' l-innoċenza tal-ġudikanti (li kienu akkużati) meta f'konferenza stampa kien iġġudika, u b'hekk ippreġudika, lil dawk il-ġudikanti meta stqarr espressament li kien irriżultalu li dawn kienu rċivew flus biex inaqqsu l-piena lil akkużat fi stadju ta' appell li kien pendenti quddiemhom. Dan ċertament m'għandu x'jaqsam xejn ma dak li għidt jien. Huwa għalhekk ferm gratwitu li tilmenta "*illi l-istess ħaġa qiegħda ssir hawnhekk*".

3. Id-diskorsi tiegħi kif jixhdu r-rappurtaġġi kienu dejjem meqjusin bi kliem xieraq u ta' rispett lejn il-Qrati tagħna biex tul il-proċess kollu tal-każ li jkollhom quddiemhom

iżommu f'moħħhom l-interessi mhux biss tal-akkużat iżda wkoll tal-vittmi tal-inċident u tas-soċjeta' inġenerali. Illi għandhom jużaw id-diskrezzjoni tagħhom biex fejn jirriżultalhom li għandhom jingħataw pieni ħorox dawn għandhom jingħataw. Jien ma nixtieqx nara editorjali bħal dak li qed jiġi anness ma' din l-ittra intitolat "***Putting the brakes on road anarchy***" (Dokument A) fejn fost l-oħrajn jingħad illi "*a classical example of a court failing society and sending the wrong message to road demons*". Il-Qrati tagħna għandhom ikunu sensittivi biżżejjed u jibagħtu messaġġi fis-sentenzi tagħhom li ma tistax teħlisha ħafif meta tqiegħed il-ħajja tan-nies fil-periklu jew li tpoġġi s-sens ta' sigurta' ta' pajjiżna f'dubju. Dan jien fid-dmir li nissalvagwardjah.

4. Illi l-ilment li jikkonċerna ksur tal-Kodiċi ta' l-Etika għall-Ġudikanti jeżorbita bla dubju l-parametri ta' din l-indaġni, liema allegazzjoni, f'kull każ, hi waħda fiergħa għal kollox.

   Bl-istess mod hi frivola l-allegazzjoni fir-rigward tal-konversazzjoni li kelli ma Maġistrat dwar *sentencing policies* li ma ġietx segwita l-proċedura stabbilita u li b'hekk inqast "*milli nirrispetta l-integrita' tal-ġudikatura*".

   Id-diskussjoni kienet biss dwar il-ħidma u l-proċedura ġenerali fil-qrati penali tagħna u bl-ebda mod ma kienet speċifika fuq xi każ partikolari li kien qed jinstema' quddiem dan il-ġudikant jew xi ġudikant ieħor.

   L-Għaqda ilmentatriċi, għar-raġunijiet tagħha qiegħda żlejalment tgħawweġ id-diskussjoni tiegħi bħala "intrużżjoni fuq il-prinċipju tas-*separation of powers*". L-ilmentatriċi messha taf, jew messha tkun taf, li l-kunċett bażilari li fuqu hu msejjes il-prinċipju tal-qasma tal-poteri hu li kull waħda mill-branki indipendenti tal-istat iservu ta' *checks and balances* għal xulxin, bil-għan li kull waħda minnhom twettaq il-ħidma tagħha adekwatament u konformement mal-liġi. Dan pero' ma jfissirx li f'soċjeta' demokratika jkollok sitwazzjoni fejn il-branki tal-istat, filwaqt li indipendenti minn xulxin jaħdmu f'iżolament, flok id f'id ma' xulxin – fost oħrajn billi ma jiddiskutux bejniethom fuq livell ġenerali dwar il-ħidma rispettiva tagħhom. Dan hu kruċjali li jsir biex ir-relazzjonijiet bejn iż-żewġ branki tal-istat tinżamm ħajja u b'saħħitha, kontra kull xenarju perikoluż fejn dawn iż-żewġ fergħat jispiċċaw joperaw kull waħda bħala stat għaliha. Xenarju bħal dan jimmina u mhux issaħħaħ is-separazzjoni tal-poteri u governanza tajba.

   Minn dankollu għandu joħrog ċar illi fil-qadi tad-doveri tiegħi bħala Prim Ministru jiena dejjem aġixxejt b'sens ta' ġustizzja u rispett u fi kliemi żammejt sens ta' bilanċ u qies fl-interess tas-setturi kollha tas-soċjeta' tagħna u fil-ħarsien tad-drittijiet ta' terzi. Dan b'konformita' sħiħa mad-dispożizzjonijiet 5.8 u 5.9 tal-Kodiċi ta' Etika' għall-Ministri u Segretarji Parlamentari, kif anness fit-tieni skeda tal-Kapitolu 570 tal-Liġijiet ta' Malta.

   Filwaqt li nibqa' dejjem għad-dispożizzjoni tiegħek f'każ li jkun hemm bżonn ta' xi kjarifika, nirringrazzjak u inselli għalik.

Robert Abela

TIMES OF MALTA

Editorial: Putting the brakes on road anarchy

If enforcement has always been essential, it has now become critical

Opinion | Editorial | Accident | Court | Transport

14 May 2023 | Times of Malta | 12

3 min read

Courts should be more strict with their sentences when road safety is concerned. Photo: Chris Sant Fournier

...s finger-pointing and buck-passing ensue, lives and limbs continue to be lost on our roads.

Figures just released by the National Statistics Office show there were more traffic accidents in the first quarter of this year than the same period in 2022, though there were less fatalities.

In some cases, the recklessly irresponsible human element features prominently, as in the brutal death of Pelin Kaya, who was killed by a man on drugs shortly after cutting her 30th birthday cake last January.

That same element struck again last weekend when two Pakistani nationals on a bike died in a collision with a car driven by a man who, according to court testimony, had alcohol and drugs in his system.

The next day, *Times of Malta* reported the despair of a family of a pedestrian, who ended up severely disabled after being hit by a taxi, whose speeding driver walked away with a slip on the wrist.

The 50-year-old bank manager had just arrived for dinner with a friend when, as she walked on a zebra crossing, she was hit by the taxi doing 110 kilometres an hour. Its driver was then aged 20 and had drug problems.

Still, the presiding magistrate opted to be lenient, citing the driver's age and drug problem.

This was a classic example of a court failing society and sending the wrong message to road demons.

> *At the end of the day, the application of these penalties falls on our courts*

To the ordinary law-abiding citizen, justice was not done. Although the courts should not reflect public opinion, they must not indirectly send messages that you can get off lightly

when blatantly putting the lives of others in danger.

The justice minister was correct when he commented that while the government was ensuring penalties reflect the realities and consequences, including when it comes to traffic, "at the end of the day, the application of these penalties falls on our courts".

The prime minister then took up the cause with more directness, questioning whether the judiciary is applying sentences that reflect the grave outcomes of traffic accidents.

The bureau to investigate serious road accidents, promised by the end of this year, may help prevent future ones, as could raising the fines for dangerous driving. But this is only part of the solution. Harsh penalties can only serve as a deterrent if all the rules are scrupulously enforced and infringements properly punished.

While mercy is an aspect of justice, overly lenient sentences only accentuate the lethargy of the authorities in dealing with the issue of road safety, or the lack of it.

Stiffer penalties for traffic offences on paper are only one step in the right direction, as Adrian Galea, director general of the Malta Insurance Association, has acknowledged.

Road safety is a complex issue requiring a multifaceted approach, he argues. The most pressing issue "is the need for better enforcement of traffic regulations".

It is glaringly obvious that the enforcement of traffic rules and regulations needs to get far more serious.

Effective enforcement encourages responsible behaviour and safe practices on roads, gradually contributing to a culture of safety. Sadly, most road educational campaigns have failed, so there is no choice but to come down tough on lawbreakers.

Too many people are still getting maimed, even killed because of too many road cowboys. If enforcement has always been essential, it has now become critical.

DOKUMENT Ċ

PRIM MINISTRU
BERĠA TA' KASTILJA, VALLETTA, MALTA

19 ta' Lulju 2023

Prim Imħallef Emeritus Joseph Azzopardi
Kummissarju għall-Istandards fil-Ħajja Pubblika
11, Triq San Pawl,
Il-Belt Valletta,
VLT 1210

Sur Kummissarju,

Ilmenti 143 – Diskors fil-pubbliku dwar kawża *sub judice*

Nirreferi għall-ittra tiegħek datata 20 ta' Ġunju 2023 dwar l-ilment fuq imsemmi.

Nixtieq nirrileva illi minn eżami tal-ilment tal-Għaqda Studenti tal-Liġi datat 23 ta' Frar 2023 ma jirriżultax illi sar xi ilment fil-konfront tiegħi dwar id-diskors li għamilt fuq incident li seħħ fil-Belt Valletta fit-22 ta' Jannar 2023 minn grupp taż-żgħażagħ illi allegatament aggredew żagħżugħ, u li rapportaġġ tad-diskors tiegħi deher fuq is-sit elettroniku tal-gazzetta *Times of Malta* fit-23 ta' Jannar 2023 intitolat "*Prime Minister 'not too comfortable' to let his daughter walk in the streets*".

L-ilment li tressaq mill-istess Għaqda ilmentatriċi jikkonċerna d-diskors pubbliku tiegħi li għamilt tlett ijiem biss wara li seħħ l-allegat reat xokkanti ta' omiċidju u reati oħrajn fuq tfajla barranija residenti f'pajjiżna, kif ġie rrappurtat f'zewġ rapporti li dehru fuq is-sit elettroniku tal-gazzetta *Times of Malta* fit-22 u 23 ta' Jannar 2023 intitolati "*Courts must send 'strong message' in wake of Gżira incident – Robert Abela*" u "*Prime Minister 'not too comfortable' to let his daughter walk in the streets*". Dan l-ilment huwa infondat u mhux ġustifikat. A skans ta' ripetizzjoni qiegħed nirreferik għall-osservazzjonijiet tiegħi fuq dan l-ilment kif kontenuti fl-ittra risposta tiegħi lilek datata 19 ta' Lulju 2023 "Ilment 139 u 144 – Diskussjoni dwar *sentencing policies* ma' membru tal-ġudikatura".

Minn dankollu għandu joħrog ċar illi fil-qadi tad-doveri tiegħi bħala Prim Ministru jiena dejjem aġixxejt b'sens ta' ġustizzja u rispett u fi kliemi żammejt sens ta' bilanċ u qies fl-interess tas-setturi kollha tas-soċjeta' tagħna u fil-ħarsien tad-drittijiet ta' terzi. Dan b'konformita' sħiħa mad-dispożizzjonijiet 5.8 u 5.9 tal-Kodiċi ta' Etika' għall-Ministri u Segretarji Parlamentari, kif anness fit-tieni skeda tal-Kapitolu 570 tal-Liġijiet ta' Malta.

Filwaqt li nibqa' dejjem għad-dispożizzjoni tiegħek f'każ li jkun hemm bżonn ta' xi kjarifika, nirringrazzjak u inselli għalik.

Robert Abela